

UTKIK

ARBETSBOK

FACIT ST. 1–28

Söderströms

Uppdaterad 8.12. 2008

1. Följ trafikreglerna

1. a. Blå botten, vit triangel
Svart gubbe och svarta "övergångsstreck"
Övergångsställe
 - b. Gul mitt
Röd kant och tvärstreck
Svart gubbe
Där detta märke finns får man inte gå.
 - c. Blå botten
Vita figurer
Cykelbana och gångbana parallellt
 - d. Blå botten
Vita figurer
Kombinerad cykel- och gångbana
 - e. Gul mitt
Röd kant
Vid det här märke måste man väja i korsning.
 - f. Röd mitt
Vit kant och text
Obligatoriskt att stanna
 - g. Blå botten
Vita figurer
Gångbana
 - h. Blå botten
Vit figur
Cykelbana
 - i. Gul mitt
Röd kant och tvärstreck
Svarta figurer
Förbjudet att gå, cykla och köra moped
3. a. Överst: rätt bild till höger
Mitten: rätt bild till vänster
Nederst: rätt bild till höger

4. Cykeln är ett fordon

1. ringklocka 2. lykta 3. reflex 4. hjulreflexer
3. Längs högra kanten
På körbanans högra kant eller på den vänstra vägrenen
4. Barn under 12 år får cykla på trottoaren.
5. Eftersom han måste väja för mötande trafik är det säkrast att leda cykeln över vägen, först rakt över Olofsvägen och sedan över den korsande vägen. (Att gruppera är ej att rekommendera i åk 3)

5. Växtarter

1. a. blad b. stam c. rot
2. a. Juli, augusti
b. Blomman sköter om fortplanteringen (det bildas frön i blomman).
c. Flera blommor som sitter fast nära varandra
3. Lyfter bladen mot ljuset
Håller växten stående
Vatten och näring transporteras här
4. Vattnet går genom bladnerverna
Producerar näring
5. Håller växten på plats
Suger upp vatten och näring
6. Jordstam
Växten övervintrar med hjälp av den.
Förökning
10. Blad: Långa och smala
Bloma: Fyra kronblad, röd blomställning, blommorna växer i klase
Frö: Ser ut som en liten fjäder eller fallskärm
11. Den förökar sig både med frön (som lätt sprids med vinden) och med jordstam.

6. Att känna igen växter

1. Renfana, mjölkört, baldersbrå, åkermolke, nässla
2. groblad vitklöver renfana
brännässla mjölkört åkermolke

3. ståndare foderblad
 pistill kronblad
4. a. 1. gul renfana
 2. lite gult och grönt groblad
 3. vit, gul baldersbrå
 4. grön brännässla
 5. gul gatkamomill
 6. vitrosa vitklöver
- b. 1. juli, augusti, september
 2. augusti, september
 3. juli, augusti, september, oktober
 4. juli, augusti, september
 5. juli, augusti, september
 6. juni, juli, augusti
5. På ljusa ställen
6. a. 1. Åkermolke 2. Höstfibbla
 b. Åkermolken är högre, och bladen sitter fast på stammen
7. c. Eftersom man klipper gräsmattan.
8. b. Vatten

7. Djuren äter växter

1. björktrast – bär
 fjärilslarv – blad och stjälkar
 humla – blomnäktar
 vattensork – rötter
2. a. Till mjölkörten b. Mjölkörten, det finns söt vätska i blommorna
 c. Den får näring. d. Humlan polinerar blomman, så att en frukt bildas.
 Inuti frukterna mognar sedan rön.
3. a. Den äter bären. b. Fröna sprids med björktrastens avföring.
4. a. Växtätare b. Vegetarianer
- 5.
KÅL	H	U	V	U	D
	Ä	P	P	L	E
	L	Ö	K		
POTATIS	S				
PÄRON	R				
	S	M	U	L	T
	B	A	N	A	N
	M	O	R	O	T
	T	O	M	A	T
	S	A	L	L	A
	D				

6. Bröd, makaroner, sylt, nötter, russin, ris potatis, kräm, fruktsallad, juice

8. Sniglar och snäckor

1. a. SNÄ
SNI
b. Snigeln har inget skal på ryggen.
c. Det gör att snäckan inte blir uttorkad och så skyddar det snäckan från en del fiender.
2. ögon
andningsöppning
fot
hud
3. b. Snigeln lägger äggsamlingar (under stenar eller i hål i marken). Så småningom kläcks sniglar ur äggen.
4. Svampar och blad.
5. Med sin tunga, som liknar ett rivjärn.
6. a. lockespindel
b. igelkott
c. kråkfåglar
d. groda
e. skalbaggar
f. ödla
g. mus
7. Under stenar och svampar då det har regnat.
8. Nej, detta är inte en snigel, utan en snäcka.
9. Snigeln rör sig framåt med hjälp av en fot som utsöndrar slem.
10. Slemmet är så tjockt, så snigeln kommer inte att göra sig illa på osthyveln.

9. Insekter

- 1.
	F	J	Ä	R	I	L					
	K	O	R	T	V	I	N	G	E		
		G	R	Ä	S	H	O	P	P	A	
	S	V	Ä	R	M	A	R	E			
		N	Y	C	K	E	L	P	I	G	A
		S	N	Y	T	B	A	G	G	E	
J	O	R	D	L	Ö	P	A	R	E		
		M	Y	R	A						

6. a. För att den är växelvarm. b. Solsken
7. Överst till vänster: Ödlor rör sig inte på vintern.
 I mitten till vänster: Ödlans ägg kläcks redan inne i honan.
 I mitten till höger: Ödlan diar inte sina ungar.
 Nederst till höger: Ödalen äter inte igelkottar.

12. Räv

1. a. Rygggradsdjur b. Däggdjur
2. a. Räv jagar på natten
 b. Ekorre
 d. Bär, fågelägg, grodor, insekter
 e. Matrester
 f. Luktsinnet och hörselsinnet
 g. Rävhanarna tävlar om honorna.
 h. De föds på våren. Valparna diar. Rävhanan matar valparna ända till hösten.

Repetera

1. STÅNDAREN
 ASÄTARE
 METAMORFOS
 SPINDELN
 POLLINERAR
 RYGGGRADSLÖSA
 STAMMEN
 INSEKTEN
 NERVERNA
 FODERBLAD
 ROVDJUREN
 VALPAR
2. a. I S
 b. Insekten har sex ben, spindeln har åtta.
 c. SNI SNÄ
 d. Snäckan har ett skal på ryggen.

13. Undersök kartor

1. A-3 B-1 C-2
2. a. Orm b. F8 f. Sydost
3. a. Särkänniemi b. Pyynikki c. Sara Hildens d. Tammerfors stadion

14. Kartan och vädersträcken

1. 1. norr 2. nordost 3. öster 4. sydost 5. söder 6. sydväst 7. väster 8. nordväst
3. Landskap A – Karta 2 Landskap B – Karta 1

15. Jordgloben

2. 1. Nordamerika 2. Sydamerika 3. Europa 4. Asien 5. Afrika 6. Australien
7. Antarktis
3. a. Nord- och Sydamerika
b. Stilla havet och Atlanten.
c. Moln.
4. 1. Skärgård 2. Holme 3. Sund 4. Udde 5. Vik 6. Näs
5. a. t.ex. Skandinaviska halvön b. t.ex. Nya Guinea
c. t.ex. Västindien d. t.ex. Persiska viken
6. a. Californiahavet b. Japanska havet c. Grönland d. Gibraltar e. Berings sund
7. T.ex. Borgå, Träskända, Haapavesi, Pyhäjärvi, Kiuruvesi, Suonenjoki, Seinäjoki, Kemijärvi, Fredrikshamn, Kaskö, Rovaniemi.
8. a. Atlanten

16. Längdgrader och breddgrader

1. Längdgraden 0 och längdgraden 180° (1)
2. Ekvatorn (2)
3. Nordpolen (3)
4. Sydpolen (4)
5. a. Europa, Nordamerika b. Australien och Antarktis
6. a. Asien och Australien b. Nord- och Sydamerika
7. a. Afrika, Asien, Sydamerika b. Europa, Afrika, Antarktis
8. Norra och östra
9. a. Afrika b. Madagaskar c. Arabiska halvön

17. Färgerna på kartan

- a+b. a. Högländ: över 600m: mörkbrun, 400–600m: brun, 200–400m ljusbrun
b. Lågländ: 100–200m: ljusgrön, 0–100m mörkgrön
c. Havsdjup: 0–100m: ljusblå, över 100m: mörkblå
- c. 1. Haldefjäll
2. Kahperusvaarat
3. Saana
2. a. I Lappland b. Längs kusten
3. Från havsytan
4. a. Rukatunturi b. Ounasvaara
5. a. Australien b. Asien
6. a. Haldefjäll b. Korvatunturi c. Koli d. Vuokatti

18. Våra grannländer

1. På norra och östra halvklotet
2. Europa
3. Atlanten
4. a. Norge b. Ryssland c. Sverige
5. b. 1. Norge 2. Sverige 3. Ryssland
c. 4. Tana älv 5. Muonio älv 6. Torne älv
d. 7. Bottniska viken 8. Finska viken
e. 9. Estland
7. Den finsk-norska gränsen är längre.
Man kan t.ex. mäta med garn på en karta.
8. Trekröset
9. a. ca 1150 b. ca 200 c. ca 90 d. ca 360 e. ca 100

Repetera

1. 1. norr 2. nordost 3. öster 4. sydost 5. söder 6. sydväst 7. väster 8. nordväst

2. a. Centrumskolan b. Malträsket c. A3 d. B1
3. a. 500m b. 200m
4. Sydväst
5. 1. längdgrad 0 2. nordpolen 3. ekvatorn 4. sydpolen
6. a. Europa, Asien, Australien, Antarktis, Nordamerika, Sydamerika, Afrika
b. Stilla havet, Atlanten, Indiska oceanen
7. a. 1. Sverige 2. Norge 3. Ryssland b. 4. Bottniska viken 5. Finska viken

19. Istid i Nordeuropa

1. c. Mot sydost
2. 15
3. 1. ås 2. flyttblock 3. rundhäll 4. jättegryta 5. sjö
 Åsar: Då smältvattnet rann i tunnlar ut under isen, förde det sand och grus med sig som blev liggande och bildar åsar.
 Flyttblock: Stora stenar som isen fört med sig.
 Rundhällar: Isen slipade berget liksom ett enormt sandpapper.
 Jättegrytor: Strömmande smältvatten fick stenar att snurra i bergsskrevor och bildade så småningom en grop.
 Sjöar: Smältvattnet fyllde alla gropar och bergssprickor.
4. 3. Lahtis 4. Kouvola 5. Lappeenranta
5. a. x
 x
 x
 x
 x
 x
 x
 x
 x
- b. 1. Istiden slutade för ca 9000 år sedan.
 2. Isen rörde sig från nordväst till sydost.
 4. Flyttblock är stora stenar.
 6. Isen har flyttat blocken.

20. Bergarter och jordarter

2. 1. gnejs 2. granit

3. gravstenar byggnader statyer

4. G N E J S
 T O R V
 M O R Ä N
 S A N D
 L E R A
 G R U S
G R A N I T

5. a. Under istiden bröts bitar av berggrunden sönder i små och stora stenar.
b. Morän

6. a. De har bildats av växter som förmultnat.
b. Torv

7. Eftersom de väger olika mycket.

21. "Ej sänks en dal, ej sköljs en strand"

1. a. Alternativ 2
b. Sjöarna är vattenfyllda sprickor och gropar som blivit uddar, vikar och öar.

2. a. De flesta sjöarna i Finland är grunda och små.

3. Enare träsk, Päijänne och Kallavesi.

4. 1. vattenleder 2. centralsjö 3. utloppsälv

5. Namnet på utloppsälven.

6. Pasvik älvs insjösystem
Pasvik älv
Enare träsk

Kemi älvs insjösystem
Kemi träsk
Kemi älv

Ule älvs insjösystem
Ule älv
Ule träsk

Vuoksens insjösystem
Saimen
Vuoksen

Kumo älvs insjösystem
Kumo älv
Pyhäjärvi

Kymmene älvs insjösystem
Kymmene älv
Päijänne

7. a. Pasviks älvs och Vuoksens insjösystem
b. Pasviks insjösystem rinner ut i Ishavet. Vuoksens insjösystem i Ladoga.
9. 1. Tana älv 2. Torne älv 3. Kemi älv 4. Ijo älv 5. Kymmene älv

22. Väderrapporten

3. T.ex. jordbrukare, sjöman, pilot, fiskare
4. T.ex. flaggstången, vågorna, träden, himlen
5. a. A. 15.6 kl. 12.00 B. 15.9 kl. 12.00
A. +21°C B. +3°C
A. ingen vind B. kraftig vind
A. uppehåll B. regn
A. klart B. mulet
6. Lågtryck – nederbörd – molnigt Högtryck – klart – soligt
8. Endast alternativ 6 är rätt.

23. Årstider

1. På sommaren.
2. a. Sommar b. Vinter
3. Löven på träden, färgen på gräsmattan. Dert är snö på marken på vintern.
4. a. vintern b. i mitten av oktober c. i mitten av november
d. ca 4 mån. e. ca 2 1/2 mån.
5. a. blå b. röd c. augusti
6. a. Golfströmmen b. Sydvästlig
7. Det blir varmare.
8. Golfströmmen är en varm havsström. Den värmer upp luften ovanför havet. Vinden för sedan den varma luften till Finland.
9. Klimat = vädret under en lång tid på en viss ort
Väder = vädret på en viss ort vid en viss tidpunkt

24. Finland är en republik

1. Självständighetsdag: 6.12 Regeringsform: republik
Huvudstad: Helsingfors Antal riksdagsledamöter: 200
3. a. 1. Uleåborgs län 2. Västra Finlands län 3. Åland 4. Lapplands län
5. Östra Finlands län 6. Södra Finlands län
b. A. Uleåborg B. Åbo C. Mariehamn D. Rovaniemi
E. S:t Michel F. Tavastehus

25. Finlands befolkning

1. b. Danmark På tredje plats
2. a. Danmark b. 17 personer
3. Finska och svenska
4. Utsjoki
Enontekis Enare
5. a. 291 000 b. 1700 c. ryska d. samiska
6. Jakobstad Enare (på samiska)

26. Vi reser i Finland

1. b. Flygplan c. Med flygplan d. Med personbil
2. a. Till Kolari
b. • T.ex. Karis, Salo, Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Seinäjoki, Karleby, Ylivieska
• Jyväskylä, Pieksämäki, Kuopio, Idensalmi
• Riihimäki, Lahtis, Kouvola, Villmanstrand, Imatra, Parikkala
3. a. Från Helsingfors b. Helsingfors – Ivalo c. Ivalo Mariehamn Joensuu
4. 1. Uleåborg 2. Tammerfors 3. Åbo
5. a. Nyland b. Lappland och Kajanaland
6. Bördiga åkrar, mildt klimat, här grundades de första städerna (=arbetsplatser)
7. a. Tammerfors b. Ivalo c. På Åland, Mariehamn d. Kemi

27. Finlands huvudstad

1. 1. Domkyrkan 2. Presidentens slott 3. Salutorget
2. 4. Sveaborg 5. Finlands Nationalmuseum 6. Riksdagshuset 7. Finlandiahuset
3. 8. Borgbacken 9. Högholmen
4. b. A. Esbo B. Grankulla C. Vanda D. Helsingfors c. E. Finska viken d. I Vanda
5. En miljon invånare
6. a. Mannerheimvägen, Skillnaden, Norra Esplanaden
b. Brunngatan, Mikaelsgatan, Universitetsgatan, Senatstorget, Regeringsgatan, Mariegatan, Kyrkogatan, Norra kajen

Repetera

1. HELSINGFORS
MINISTER
REPUBLIK
SAMER
VANDA
SVEABORG
LÅGTRYCK
INSJÖSYSTEM
RUNDHÄLLAR
LERA
NEDERBÖRD
DIMMA
MULET
GOLFSTRÖMMEN
JÄTTEGRYTA
3. a. 1. Uleåborg 2. Tammerfors 3. Åbo 4. Helsingfors
b. 5. Enare träsk 6. Ule träsk 7. Päijänne 8. Saimen